

ASIA Poliisin menettely rikesakkoasiassa oli virheellinen

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 8.6.2016 osoittamassaan kantelussa arvostellut Poliisin liikenneturvallisuuskeskuksen ja Itä-Suomen poliisilaitoksen menettelyä poliisin annettua hänelle rikesakkomääräyksen, jota hän piti aiheettomana, ja Etelä-Savon käräjäoikeuden menettelyä sen hylättyä hänen tekemänsä hakemuksen menetetyn määräajan palauttamiseksi saman rikesakkomääräyksen vastustamiseksi.

Kantelijan kertoman mukaan poliisi oli lähettänyt hänelle rikesakkomääräyksen ottamatta selvää kuljetusliikkeeltä, kuka oli ollut ajoneuvon A kuljettaja 27.1.2016 klo 6.08. Kantelijalle oli annettu rikesakkomääräys samassa automaattisessa nopeusvalvontapisteessä samalla ajoneuvolla 21.1.2016 klo 5.57 havaitusta nopeusrajoitusrikkomuksesta. Tuon rikesakon kantelija oli maksanut määräajassa. Kantelija ei kuitenkaan ollut 27.1.2016 ollut ajoneuvon A kuljettaja, vaan saman kuljetusliikkeen ajoneuvon B kuljettaja. Kantelija oli saanut ilmoituksen tästäkin nopeusrajoitusrikkomuksesta, mutta ilmoitukseen merkittyä tapahtumapäivää tarpeeksi tarkkaan katsomatta vain ihmetellyt uutta ilmoitusta jo myöntämästään rikkomuksesta ja jättänyt ilmoituksen sen vuoksi huomioimatta. Vasta saatuaan Liikenteen turvallisuusvirasto Trafilta 21.5.2016 päivätyn muistutuksen toistuvista (21.1.2016 ja 27.1.2016) liikennerikkomuksista sekä Oikeusrekisterikeskuksesta 23.5.2016 päivätyn maksukehotuksen 27.1.2016 tehtyä liikennerikkomusta koskevasta rikesakkomääräyksestä kantelija oli ymmärtänyt, että kyse oli toisesta rikkomuksesta, jossa hän ei ollut ollut ajoneuvon A kuljettaja.

Kantelija oli kertomansa mukaan ollut yhteydessä Oikeusrekisterikeskukseen ja pyytänyt poistamaan 27.1.2016 tehdystä liikennerikkomuksesta hänelle annetun rikesakkomääräyksen. Kantelija oli Oikeusrekisterikeskuksesta saamansa ohjeen mukaisesti hakenut menetetyn määräajan palauttamista Etelä-Savon käräjäoikeudelta, joka oli kuitenkin 6.6.2016 antamallaan tuomiolla hylännyt hänen hakemuksensa.

Kantelija oli 8.6.2016 pyytänyt Itä-Suomen poliisilaitosta selvittämään, miksi häntä epäiltiin aiheetta rikoksesta ja miksi poliisi ei ollut selvittänyt, kuka ajoneuvoa A todellisuudessa oli ajanut. Pyynnön perusteella poliisilaitoksella oli kirjattu tutkintailmoitus. Tutkintailmoitukseen

kirjatun kantelijan käsityksen mukaan ajoneuvon kuljettaja olisi voitu selvittää jo niistä valokuvista, jotka nopeusvalvontakamera oli ottanut, ja soittamalla asianomaisen kuljetusliikkeen ajojärjestelijälle. Lisäksi kantelija oli ihmeteltyt, saisiko hän jatkossakin kuljetusliikkeen ajoneuvoilla ajatut rikesakot maksettavikseen, kun poliisilla oli vain hänen tietonsa. Kantelija oli vaatinut asian perinpohjaista selvittämistä.

Vielä kantelija on pyytänyt, että oikeuskansleri mitätöi hänelle 27.1.2016 tehdystä liikenneerikkomuksesta annetun rikesakkomääräyksen ja että hänelle aiheutuvat kulut korvataan.

Kantelun liitteinä ovat olleet edellä mainitut asiakirjat.

SELVITYS

Etelä-Savon käräjäoikeudesta, Itä-Suomen poliisilaitoksesta, Poliisihallituksesta ja Oikeusrekisterikeskuksesta on hankittu tietoja ja asiakirjoja.

Etelä-Savon käräjäoikeudesta on hankittu käräjätuomarin selvitys (8.8.2016).

Poliisihallituksesta on hankittu lausunto (7.10.2016), jonka liitteinä ovat olleet muun muassa Helsingin poliisilaitoksen lausunto (7.9.2016), Poliisin liikenneturvallisuuskeskuksen johtajan (ylikomisarion) selvitys (3.8.2016) liitteineen sekä Itä-Suomen poliisilaitoksen selvitys ja lausunto (2.9.2016) liitteinään rikosylikonstaapelin selvitys (18.8.2016), rikoskomisarion selvitys (30.8.2016) ja rikosylikonstaapelin lisäselvitys (29.9.2016).

Poliisihallituksesta on hankittu lisälausunto (13.12.2016), jonka liitteinä ovat olleet Poliisihallituksen poliisitoimintayksikön lausunto (7.12.2016) ja Itä-Suomen poliisilaitoksen lisäselvitys ja -lausunto (7.12.2016) liitteinään muun muassa rikoskomisarion lisäselvitys (28.11.2016), rikosylikonstaapelin lisäselvitys (28.11.2016) liitteineen ja vanhemman konstaapelin selvitys (29.11.2016) liitteineen.

Jäljennökset lausunnoista ja selvityksistä lähetetään kantelijalle tämän päätöksen liitteinä.

RATKAISU

Sovellettava laki

Käsillä olevassa kanteluasiassa on kysymys automaattisessa liikennevalvonnassa ajoneuvoa pysäyttämättä havaitun liikenneerikkomuksen perusteella – eli ajoneuvon kuljettajaa selvittämättä – määrätystä rikesakosta.

Rikesakon määräämistä koskevaa lainsäädäntöä on muutettu kanteluasian vireillä ollessa. Rikesakkomenettelystä annettu laki (66/1983) on kumottu 1.12.2016 alkaen sakon ja rikesakon määräämisestä annetulla lailla (754/2010), jonka voimaantulosta on erikseen säädetty tuomioistuinten ulkopuolista rikosasioiden käsittelyä koskevan uudistuksen voimaanpanosta annetulla lailla (983/2016). Sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 42 §:n siirtymäsäännöksen mukaan asian käsittelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos rikesakkomääräys on annettu tiedoksi ennen tämän lain voimaantuloa.

Käytettävissäni olevasta selvityksestä ilmenee, että 27.1.2016 tehtyyn liikenerikkomukseen perustuva rikesakkomääräys on annettu tiedoksi kantelijalle ennen 1.12.2016. Edellä selostetun siirtymäsäännöksen perusteella asiassa tulevat siten sovellettaviksi jo kumotun rikesakkomenettelystä annetun lain (66/1983) säännökset sekä jo kumoutuneen rikesakkoasetuksen (606/1983) säännökset.

Oikeussäännöksiä

Rikesakkomenettelystä annettu laki

Rikesakkomenettelystä annetun lain 2 a luvussa (59/2006) säädetään menettelystä rikesakon määräämiseksi ajoneuvoa pysäyttämättä havaituista liikenerikkomuksista. Erillisen viittaussäännöksen nojalla menettelyssä sovelletaan myös eräitä muita saman lain säännöksiä.

Lain 13 b §:ssä (59/2006) säädetään rikesakkomääräyksen antamisesta rikkomukseen käytetyn ajoneuvon kuljettajaa selvittämättä:

Menettely käynnistyy siten, että rikesakkomääräys annetaan rikkomukseen käytetyn ajoneuvon kuljettajaa selvittämättä sille luonnolliselle henkilölle, joka rikkomuksen tekoaikana oli rikkomukseen käytetyn ajoneuvon rekisteriin merkitty omistaja, haltija tai tilapäinen käyttäjä.

Rikesakkomääräys annetaan ajoneuvolain (1090/2002) 3 §:n 23 kohdassa tarkoitettulle käyttövastaavalle, jos kaikki rikkomukseen liittyvät seikat huomioon ottaen voidaan pitää selvitettyinä, että hän on rikkomuksen tekoaikana kuljettanut siihen käytettyä autoa. Muussa tapauksessa käyttövastaavalta on tiedusteltava, kuka kyseistä autoa on silloin kuljettanut.

Poliisipiirissä on pidettävä erillistä luetteloa, johon merkitään se ajankohta, jolloin käyttövastaavalle osoitettu tiedustelukirje on annettu postin kuljetettavaksi tai 2 momentissa tarkoitettu tiedustelu on muutoin suoritettu. Jos käyttövastaava ei kahden viikon kuluessa tiedustelun suorittamisesta vastaa siihen, asian jatkokesittelyyn sovelletaan, mitä 2, 3 ja 4 luvussa säädetään.

Edellä mainitussa ajoneuvolain (1090/2002) 3 §:n (226/2009) 23 kohdassa määritellään käyttövastaava:

Tässä laissa tarkoitetaan:

- - -

23) käyttövastaavalla täysi-ikäistä, Suomessa asuvaa luonnollista henkilöä, joka olematta auton omistaja tai haltija on auton pääasiallinen kuljettaja tai, jollei autolla ole pääasiallista kuljettajaa, jolla on tiedot auton kuljettajista; käyttövastaavalla tulee olla vähintään B-luokan ajo-oikeus;

- - -

Rikesakkomenettelystä annetun lain 13 c §:ssä (59/2006) säädetään rikesakkomääräyksen antamisesta ja rikesakkomääräyksen sisällöstä:

Rikesakkomääräyksen antaa poliisimies. Rikesakkomääräys on annettava kirjallisena, ja antajan on allekirjoitettava se. Rikesakkomääräys voidaan allekirjoittaa myös koneellisesti.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Rikesakkomääräyksestä tulee ilmetä:

- 1) rikesakkomääräyksen saaneen henkilötiedot;
- 2) rikkomuksen teko-aika ja -paikka, rikkomuksen laatu sekä sovellettavat lainkohdat;
- 3) rikesakon määrä ja päivämäärä, johon mennessä rikesakko on maksettava;
- 4) selostus rikesakkomääräyksen saaneelle rikkomuksesta mahdollisesti aiheutuvista muista seuraamuksista, kuten ajokiellosta; sekä
- 5) selostus siitä, miten rikesakkomääräystä vastustettaessa tulee menetellä ja miten asiaa tällöin käsitellään.

Lain 13 d §:ssä (59/2006) säädetään rikesakkomääräyksen postitse lähettämisestä ja tiedoksiannon ajankohdasta:

Rikesakkomääräys lähetetään rikesakkomääräyksen saaneelle postitse ajoneuvo-liikennerekisteristä ilmenevään osoitteeseen. Rikesakkomääräys on lähetettävä viipymättä ja viimeistään kahden viikon kuluessa rikkomuksen tekopäivästä. Käyttövastaavan esittäessä 13 b §:n 2 momentissa tarkoitetun selvityksen rikkomukseen syyllistyneen henkilöllisyydestä rikesakkomääräys saadaan kuitenkin lähettää kahden viikon kuluessa tällaisen tiedon saamisesta. Asianomaisen henkilön katsotaan saaneen määräyksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun määräys on annettu postin kuljetettavaksi. Määräykseen on merkittävä päivä, jona se on annettu postin kuljetettavaksi.

Lain 13 e §:ssä (59/2006) säädetään rikesakon maksamisesta:

Rikesakko on maksettava 30 päivän kuluessa rikesakkomääräyksen tiedoksisaamisesta, jollei rikesakkomääräyksen saanut sitä vastusta.

Lain 13 f §:ssä (59/2006) säädetään rikesakkomääräyksen vastustamisesta ja siihen tarkoitukseen varatusta määräajasta:

Jos rikesakkomääräyksen saanut henkilö kiistää syyllisyytensä rikesakkomääräyksessä tarkoitettuun rikkomukseen tai jos hän pitää sitä muulla tavalla perusteettomana, hänen tulee vastustaa saamaansa rikesakkomääräystä. Vastustamista ei tarvitse perustella.

Vastustamisesta tulee ilmoittaa 30 päivän kuluessa rikesakkomääräyksen tiedoksisaamisesta sen kihlakunnan poliisilaitoksen kansliaan, minkä alueella rikkomus on tehty. Vastustamisilmoitukseen on liitettävä rikesakkomääräys. Vastustaminen voidaan tehdä tätä tarkoitusta varten laaditulla lomakkeella.

Vastustamisilmoituksen saa toimittaa poliisilaitokselle myös postilähetyksenä, telexkopiona tai lähetin välityksellä.

Lain 13 g §:ssä (59/2006) säädetään lain muiden säännösten soveltamisesta lain 2 a luvun mukaisessa menettelyssä:

Tämän luvun mukaisessa menettelyssä annettuun rikesakkomääräykseen sovelletaan, mitä 11 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 4 luvussa säädetään.

Tämän luvun mukaisessa menettelyssä annettua rikesakkomääräystä ei voida saattaa käräjäoikeuden käsiteltäväksi siten kuin 12 §:ssä säädetään.

Lain 13 h §:ssä (59/2006) säädetään rikesakkomääräyksen poistamisesta ja toimittamisesta täytäntöön pantavaksi:

Poliisipiirin päällikkö toimittaa täytäntöön pantavaksi rikesakkomääräyksen, jota ei ole vastustettu eikä poistettu.

Poliisipiirin päällikkö poistaa rikesakkomääräyksen, jota on vastustettu. Tällöin tämän luvun mukainen menettely raukeaa ja asian jatkokäsittelystä on voimassa, mitä 2, 3 ja 4 luvussa säädetään, jollei 3 momentista muuta johdu.

Rikesakkomääräyksen vastustamisen jälkeen uusi, samasta teosta annettava rikesakkomääräys voidaan lähettää rikkomukseen syyllistyneelle postitse asianomaisen henkilön ilmoittamaan osoitteeseen, jos tekoon syyllistyneen henkilöllisyys on selvitetty tunnustuksella, jota ei ole syytä epäillä. Asianomaisen henkilön katsotaan saaneen rikesakkomääräyksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun se on annettu postin kuljetettavaksi. Rikesakkomääräykseen on merkittävä päivä, jona se on annettu postin kuljetettavaksi.

Rikesakkoasetuksen 3 §:ssä säädetään erikseen rikesakon täytäntöön pantavaksi toimittamisesta:

Poliisipiirin päällikön on toimitettava kultakin kuukaudelta seuraavan kuukauden 15 päivään mennessä oikeusministeriölle rikesakkomääräykset ja ilmoitus poistetuista rikesakkomääräyksistä.

Rikesakkomenettelystä annetun lain 13 i §:ssä (59/2006) säädetään erikseen menetetyn määräajan palauttamisesta rikesakkomääräyksen vastustamiseksi:

Sille, joka ei ole voinut määräajassa vastustaa 13 d §:n mukaisesti tiedoksi annettua rikesakkomääräystä, on hakemuksesta palautettava menetetty määräaika. Menetetyn määräajan palauttamista koskevassa hakemuksessa on ilmoitettava syy siihen, miksi rikesakkomääräystä ei ole voitu määräajassa vastustaa, ja hakemus on tehtävä sen paikkakunnan käräjäoikeudelle, jonka tuomiopiirin alueella rikkomus on tehty, viimeistään yhdeksän kuukauden kuluessa rikkomuksen tekopäivästä. Hakemukseen on liitettävä rikesakkomääräys tai maksukehotus.

Lain 11 §:n 1 ja 2 momenteissa säädetään poliisipiirin päällikön tehtävistä ja toimivaltuuksista rikesakkomenettelyssä:

Poliisipiirin päällikkö valvoo rikesakkomääräysten antamista. Hänen tulee poistaa rikesakkomääräys ja ilmoittaa asia viralliselle syyttäjälle, jos rikesakko on määrätty rikkomuksesta, josta rikesakko ei ole riittävä seuraamus.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Poliisipiirin päällikön tulee niin ikään poistaa rikesakkomääräys, jos siinä tarkoitettu teko ei ole tässä laissa tarkoitettu rikkomus tai rikesakkomääräys on muuten perusteeton.

Lain 18 §:ssä (552/1999) säädetään rikesakkomääräyksen täytäntöönpanosta:

Rikesakkomääräyksen täytäntöönpanosta on voimassa, mitä lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta ja sakkojen perimisestä säädetään. Rikesakon täytäntöönpanossa ei kuitenkaan sovelleta muuntorangaistusta koskevia säännöksiä.

Lain 22 §:n 2 momentissa säädetään poliisipiirin päällikölle saman lain mukaan kuuluvien tehtävien ja toimivaltuuksien siirtämisestä:

Poliisipiirin päällikölle tässä laissa kuuluvia tehtäviä voidaan poliisipiirin ohjesäännön määräyksellä siirtää muulle poliisipiirin päällystöön kuuluvalla virkamiehelle.

Kysymyksenasettelu

Kantelun ja sen liitteiden sekä kantelun alustavaa arviointia varten hankittujen tietojen ja asiakirjojen perusteella vaikutti siltä, että käsillä olevassa kanteluasiassa olisi ollut olennaisilta osin kysymys siitä, onko Poliisin liikenneturvallisuuskeskus viikon sisällä lähettänyt kantelijalle rikesakkomääräyksen toisestakin liikenne rikkomuksesta yksinomaan sen tiedon perusteella, jonka se oli ensimmäisen rikkomuskerran jälkeen saanut rikkomuksiin kummallakin kerralla käytetyn kuljetusliikkeen ajoneuvon kuljettajasta, ja menetellyt siten rikesakkomenettelystä annetun lain vastaisesti ja onko Poliisin liikenneturvallisuuskeskus antanut kantelijalle lähettämässään rikesakkomääräyslomakkeessa virheelliset ohjeet siitä, miten rikesakkomääräykseen tyytymättömän tulee rikesakkomenettelystä annetun lain mukaan menetellä.

Lisäksi asiassa on jo alusta alkaen ollut kysymys siitä, onko Itä-Suomen poliisilaitoksella kantelijan selvityspyynnön perusteella kirjattu asia ollut sellainen esitutkinta-asia, että siinä olisi tullut noudattaa esitutkintalain (805/2011) 2 luvun 4 §:ssä säädettyä erityistä tutkintajärjestelyä, joka koskee poliisimiehen virkatehtävien suorittamisen yhteydessä tekemäksi epäiltyä rikosta ja jossa muun muassa esitutkinnan aloittamisen edellytykset arvioi tutkinnanjohtajana toimiva syyttäjä.

Edelleen kysymys on ollut siitä, onko Etelä-Savon käräjäoikeus menetellyt lainvastaisesti hylätessään kantelijan tekemän hakemuksen menetetyn määräajan palauttamiseksi kantelijan aiheettomana pitämän rikesakkomääräyksen vastustamiseksi.

Kantelun johdosta poliisilta hankitusta selvityksestä voitiin kuitenkin havaita, että Itä-Suomen poliisilaitoksella ei ollut tietoa Poliisin liikenneturvallisuuskeskuksen kyseiselle kuljetusliikelle toisen rikkomuskerran jälkeen tekemästä tiedustelusta ja kuljetusliikkeeltä saamasta vastauksesta, jonka mukaan nimenomaan kantelija olisi toisellakin rikkomuskerralla ollut rikkomukseen käytetyn ajoneuvon kuljettaja. Lisäksi voitiin havaita, että Itä-Suomen poliisilaitoksen rikosylikonstaapeli oli ryhtynyt toimenpiteisiin, jotka tähtäsivät kantelijalle 27.1.2016 tehdyn liikenne rikkomuksen perusteella annetun ja jo täytäntöön pantavaksi toimitetun ja sellaisena lainvoiman saaneeseen tuomioon rinnastuvan rikesakkomääräyksen poistamiseen.

Poliisilta vielä hankitun lisäselvityksen jälkeen kysymyksenasettelu täsmentyi Itä-Suomen poliisilaitoksen osalta siten, että asiassa on kysymys myös siitä, onko poliisilaitoksella selvitetty kantelijan selvityspyynnön perusteella kirjatun asian tosiseikat niin puutteellisesti, että asian tutkinnanjohtajana toimineen rikosylikonstaapelin toimenpiteet asiassa eivät ole olleet asiallisesti perusteltuja, ja ovatko lainvoimaiseen tuomioon rinnastuvan rikesakkomääräyksen poistamiseen tähdänneet rikosylikonstaapelin toimenpiteet ylipäänsä perustuneet lakiin.

Arviointi

Poliisin liikenneturvallisuuskeskuksen menettely

Poliisin liikenneturvallisuuskeskuksen johtajan selvityksestä ilmenee, että Poliisin liikenneturvallisuuskeskus on 27.1.2016 päivätyllä ja ilmoitukseksi otsikoidulla tiedustelukirjeellä pyytänyt kuljetusliikettä selvittämään ajoneuvon A kuljettajan 27.1.2016 tehdyn liikenne rikkomuksen tapahtumahetkellä. Selvityksestä ilmenee, että kuljetusliikkeen edustaja on 2.2.2016 vastannut tiedusteluun poliisin verkkosivuilla (<http://asiointi.poliisi.fi>) saatavilla olleella verkkolomakkeella ja ilmoittanut kuljettajaksi nimenomaan kantelijan. Samoin selvityksestä ilmenee, että kuljetusliikkeen edustaja on verkkolomakkeen lausumakohdassa erikseen tarkentanut: ”Työnantajan edustajana ilmoitan tiedon. Työvuorolistan mukaan kuljettaja on ollut [kantelija].” Edelleen selvityksestä ilmenee, että kantelijalle on 3.2.2016 lähetetty postitse rikesakkomääräys hänen ajoneuvoliikennerekisterissä ilmoitettuun osoitteeseensa.

Edellä kerrottua Poliisin liikenneturvallisuuskeskuksen johtajan selvitystä tukevat siihen liitetyt jäljennökset Poliisin liikenneturvallisuuskeskuksen kyseiselle kuljetusliikkeelle 27.1.2016 osoittamasta ilmoitukseksi otsikoidusta tiedustelukirjeestä liitteinen, kuljetusliikkeen edustajan verkkolomakkeella 2.2.2016 saapuneesta vastauksesta sekä rikesakkomääräyslomakkeen arkistotulosteesta siihen liitetyine tilisiirto- ja vastustamisilmoituslomakkeineen.

Edellä kerrotun selvityksen perusteella voin yhtyä Poliisihallituksen lausunnossaan 7.10.2016 esittämään kannanottoon, jonka mukaan kantelija on 27.1.2016 tehdyn liikenne rikkomuksen tekohetkellä ollut rikesakkomenettelystä annetun lain 13 b §:n 2 momentissa tarkoitettu henkilö, jonka ajoneuvolain 3 §:n 23 kohdassa tarkoitetuksi käyttövastaavaksi katsottava henkilö on poliisin hänelle tekemän tiedustelun perusteella ilmoittanut kyseisen ajoneuvon kuljettajaksi. Näin ollen rikesakkomääräyksen osoittaminen ja antaminen kantelijalle 27.1.2016 tehdyn liikenne rikkomuksen perusteella ei ole johtunut Poliisin liikenneturvallisuuskeskuksen tai ylipäänsä poliisin virheellisestä menettelystä.

Vielä Poliisin liikenneturvallisuuskeskuksen johtajan selvityksestä ilmenee, että kantelijalle on Liikennevalvontajärjestelmä-sovelluksesta (LVS-sovellus) lähetetty rikesakkomenettelystä annetun lain 13 b §:n mukainen rikesakkomääräys, jossa on ollut lain 13 c §:n 2 momentin 5 kohdan edellyttämät vastustamisohjeet. Näiden ohjeiden mukaan vastustamisesta on tullut ilmoittaa 30 päivän kuluessa määräyksen tiedoksisaamisesta sen poliisilaitoksen kansliaan, jossa rikkomus on tehty.

Edellä kerrottua selvitystä tukee siihen liitetty jäljennös rikesakkomääräyslomakkeen arkistotulosteesta siihen liitetyine tilisiirto- ja vastustamisilmoituslomakkeineen.

Totean, että kantelun liitteenä ollut jäljennös rikesakkomääräyslomakkeesta on saadun selvityksen mukaan eri lomakkeesta kuin kantelijalle alun perin lähetetystä rikesakkomääräyslomakkeesta. Poliisin liikenneturvallisuuskeskuksen johtajan selvityksen mukaan kantelun liitteenä on jäljennös poliisiasiaintietojärjestelmän (Patja-järjestelmä) tulosteesta. Saman selvi-

tyksen mukaan Poliisin liikenneturvallisuuskeskuksen käsiteltävänä ollut kantelijan tapaus on siirtynyt Patja-järjestelmään automaattisesti ajastetussa toiminnossa 19.4.2016. Toisin kuin kantelijalle alun perin lähetetyssä rikesakkomääräyslomakkeessa, Patja-järjestelmän tulosteessa on rikesakkomenettelystä annetun lain 12 §:ssä tarkoitetut ohjeet asian saattamisesta tuomioistuimen käsiteltäväksi viikon kuluessa rikesakkomääräyksen tiedoksisaamisesta. Näitä ohjeita ei sovelleta määrättäessä rikesakko ajoneuvoa pysäyttämättä havaitusta liikenne rikkomuksesta, kuten rikesakkomenettelystä annetun lain 13 g §:n 2 momentista nimenomaisesti ilmenee. Kantelija on ilmeisesti saanut jälkikäteen Patja-järjestelmän tulosteen 27.1.2016 tehtyä liikenne rikkomusta koskevasta rikesakkomääräyslomakkeesta.

Edellä kerrotun selvityksen perusteella yhdyin Poliisihallituksen lausunnossaan 7.10.2016 esittämään näkemykseen, jonka mukaan kantelijalle 3.2.2016 postitettu rikesakkomääräys on asianmukaisesti pitänyt sisällään rikesakkomääräyksen vastustamista koskevan ohjeistuksen.

Edellä kerrotuin perustein minulla ei ole aihetta epäillä, että Poliisin liikenneturvallisuuskeskus tai ylipäänsä poliisi olisi menetellyt lainvastaisesti tai muutenkaan virheellisesti osoittaessaan ja antaessaan rikesakkomääräyksen 27.1.2016 tehdyn liikenne rikkomuksen perusteella nimenomaisesti kantelijalle ja antaessaan kantelijalle 3.2.2016 lähettämässään rikesakkomääräyslomakkeessa ohjeet menettelystä, jota rikesakkomääräykseen tyytymättömän henkilön on noudatettava.

Itä-Suomen poliisilaitoksen menettely

Tutkintailmoituksen kirjaaminen

Saadun selvityksen perusteella kantelija on ollut ainakin kahteen eri kertaan yhteydessä Itä-Suomen poliisilaitoksen Mikkelin poliisiaseman palvelupäivystykseen. Rikosylikonstaapelin 18.8.2016 päivätyn selvityksen mukaan poliisiaseman palvelupäivystyksen poliisimiehet ovat selvittäneet kantelijan asiaa. Vanhemman konstaapelin 29.11.2016 päivätyn selvityksen mukaan kantelija on asioinut lähinnä hänen kanssaan ja hän on neuvonut ja opastanut kantelijaa.

Kantelijan ensimmäisen yhteydenoton tarkempi ajankohta ei ilmene saadusta selvityksestä. Vanhemman konstaapelin selvityksen mukaan kantelija on kuitenkin tällöin kertonut, että hän ei ollut ajanut liikenne rikkomuksiin käytettyä ajoneuvoa 27.1.2016, vaan vain 21.1.2016. Vanhemman konstaapelin selvityksen mukaan kantelijaa on tällöin opastettu kääntymään Etelä-Savon käräjäoikeuden puoleen ja hakemaan menetetyin määrääjän palauttamista.

Vanhemman konstaapelin selvityksen mukaan kantelija on kääntynyt uudelleen Mikkelin poliisiaseman päivystyksen puoleen, kun käräjäoikeus ei ollut suostunut kantelijan hakemukseen. Käytettävissäni olevista asiakirjoista ilmenee, että Etelä-Savon käräjäoikeus on hylännyt kantelijan 1.6.2016 vireille tulleen hakemuksen 6.6.2016 antamallaan tuomiolla.

Vanhemman konstaapelin selvityksen mukaan hän on jo 27.5.2016 tilannut Poliisin liikenneturvallisuuskeskuksesta kuvan ("tolppakuva") asianomaisella kiinteällä liikennevalvontalaitteella 27.1.2016 kuvattua liikenne rikkomuksesta.

Totean, että vanhempi konstaapeli on Poliisin liikenneturvallisuuskeskukselle lähettämäänsä sähköpostiviestiin kirjannut muun ohella, että "[t]eillä on varmaan ollut oletamus, että sama mies molemmilla kerroilla". Käytettävissäni olevasta selvityksestä ei ilmene, onko Poliisin liikenneturvallisuuskeskus vanhemmalle konstaapelille lähettämässään vastauksessa mahdollisesti kommentoinut tätä olettamusta.

Vanhemman konstaapelin selvityksen mukaan kantelija, jota asian nopeuttamiseksi on pyydetty tunnistamaan kuljettaja, on LVS-sovelluksen kuvasta kertonut ajoneuvon kuljettajaksi selvityksessä nimeltä mainitun henkilön. Vanhemman konstaapelin selvityksestä ei yksiselitteisesti ilmene, milloin ja missä yhteydessä kantelija on tunnistanut liikenne rikkomukseen käytetyn ajoneuvon kuljettajan. Rikosylikonstaapelin 28.11.2016 päivätyn lisäselvityksen mukaan tunnistaminen on tapahtunut samassa yhteydessä, kun kantelija on tehnyt selvityspyyntönsä.

Vanhemman konstaapelin selvityksen mukaan kantelija on 8.6.2016 tehnyt selvityspyynnön. Käytettävissäni olevan ilmoitusjäljennöksen mukaan ilmoituksen vastaanottaja on ollut vanhempi konstaapeli ja asian tutkijaksi on merkitty rikosylikonstaapeli ja tutkinnanjohtajaksi rikoskomisario. Asian nimikkeeksi on kirjattu ”esitutkintalain 3:3.2 tarkoittama selvitys”.

Vanhemman konstaapelin edellä kerrottua selvitystä tukevat siihen sekä rikosylikonstaapelin 28.11.2016 päivättyyn lisäselvitykseen liitetyt jäljennökset vanhemman konstaapelin 27.5.2016 Helsingin poliisilaitoksen ”automaattivalvonnan” sähköpostiosoitteeseen lähettämästä sähköpostiviestistä, LVS-sovelluksesta saadusta 27.1.2016 tehtyä liikenne rikkomusta koskevasta kuvasta, kantelijan tunnistamaa ja nimeämää henkilöä koskevasta ajoneuvotietojärjestelmän (ATJ) 8.6.2016 päivätystä tulosteesta, joka on sisältänyt myös kyseisen henkilön ajokorttikuvan, sekä kalenterilehdelle päivämäärän 8.6.2016 kohdalle tehdyistä muistiinpanoista. Edellä kerrotuin tavoin yksinomaan vanhemman konstaapelin selvityksen perusteella ei kuitenkaan voida ajoittaa kantelijan yhteydenottoja ja vanhemman konstaapelin omia toimenpiteitä ja arvioida niiden keskinäistä suhdetta.

Kantelijan selvityspyynnön perusteella kirjatun tutkintailmoituksen kirjausten mukaan kantelija on halunnut ”poliisin selvittävän, miksi häntä epäillään aiheetta rikoksesta ja miksi poliisi ei ole selvittänyt, kuka ajoneuvoa todellisuudessa ajoi, kun se olisi voitu selvittää jo valokuvista, joita valvontatolppa ottaa, sekä puhelinsoitolla yrityksen ajojärjestelijältä ja lähettää sakko oikealle henkilölle”. Lisäksi tutkintailmoitukseen on kirjattu, että kantelija ”ihmettelee, saako hän jatkossakin yrityksen autoilla ajatut sakot maksettavaksi, kun poliisilla on vain hänen tiedot”, ja että hän ”vaatii asian selvittämistä perin pohjin”.

Vanhempi konstaapeli on selvityksessään kertonut käsityksensä, että kantelija teki pyyntönsä, ”jotta Mikkelin poliisi selvittäisi asian rikesakon poistamiseksi”.

Kun poliisiasemalla henkilökohtaisesti läsnä ollut kantelija on tehnyt pyyntönsä ilmeisesti vain suullisesti, ei pyynnön sanamuodosta ole enää jälkikäteen saatavissa tarkkaa selvitystä. Kun kantelija ei ole arvostellut kanteluun liittämänsä tutkintailmoituksen kirjauksia, päätelen, että kirjaukset vastaavat kantelijan suullisesti tekemän pyynnön sisältöä.

Vaikka vanhempi konstaapeli on tutkintailmoitukseen valinnut asian nimikkeeksi ”esitutkintalain 3:3.2 tarkoittama selvitys”, kantelijan tekemän pyynnön luonne jää tulkinnanvaraiseksi. Tutkintailmoitukseen ei ole kirjattu kantelijan väittäneen virheellisenä pitämänsä poliisin menettelyä nimenomaan rikokseksi. Selvää ei myöskään ole, että kantelija olisi tarkoittanut tehdä varsinaisen hallintokantelun. Näissä oloissa kantelijan tekemän pyynnön sisältöä ja luonnetta olisi ollut jo pyyntöä vastaanotettaessa ja tutkintailmoitusta kirjattaessa perusteltua selvittää ja arvioida perusteellisemmin. Tämä koskee myös arviota siitä, olisiko asian käsittelyssä tullut noudattaa poliisimiehen virkatehtävien yhteydessä tekemäksi epäillyn rikoksen tutkintaa koskevaa erityistä tutkintajärjestelyä.

Edellä kerrotuin perustein minulla ei ole aihetta epäillä vanhemman konstaapelin menetelleen lainvastaisesti tai muutenkaan virheellisesti edellä kerrotuin tavoin kantelijaa neuvoessaan tai opastaessaan taikka hankkiessaan oma-aloitteisesti selvitystä kantelijan asiassa. Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella kantelijan tekemän pyynnön sisältöä ja luonnetta olisi ollut perusteltua selvittää ja arvioida perusteellisemmin, mutta en kuitenkaan katso vanhemman konstaapelin menetelleen kantelijan selvityspyynnön kirjaamisen osalta tavalla, joka edellyttäisi laillisuusvalvonnallisia toimenpiteitäni.

Kantelijan selvityspyynnön perusteella kirjatun asian käsittely

Saadun selvityksen mukaan rikoskomisario on toiminut Mikkelin poliisiasemalla päivittäistutkinnan ryhmänjohtajana ja tutkinnanjohtajana. Käytettävissäni olevaan kantelijan asian tutkintailmoitukseen hänet on merkitty tutkinnanjohtajaksi.

Itä-Suomen poliisilaitoksen 7.12.2016 päivätyn lisäselvityksen ja -lausunnon mukaan Mikkelin poliisiasemalla noudatettavan käytännön mukaan päivittäistutkinnan ryhmänjohtaja siirtää toimenkuvansa mukaisesti ilmoituksia, joihin ei liity pakkokeinojen käyttöä, päällystään kuuluvalla tutkinnanjohtajalta alipäällystään kuuluvalla tutkinnanjohtajalle, joka toimii rajoitetuin oikeuksin. Saman lisäselvityksen ja -lausunnon mukaan ryhmänjohtaja tekee tutkinnanjohtajuuden siirrosta merkinnän Patja-järjestelmään ja tutkinnanjohtajuus siirtyy tuon merkinnän tekemisellä.

Rikosylikonstaapelin 28.11.2016 päivätyn lisäselvityksen mukaan tutkinnanjohtajuus kantelijan asiassa on siirtynyt hänelle 15.6.2016 ja hän on tuolloin itse kirjannut siirron Patja-järjestelmään. Rikosylikonstaapelin 18.8.2016 päivätyn selvityksen mukaan kantelijan selvityspyynnön perusteella laadittu ilmoitus ja sen mukana olleet paperit, joihin oli kirjoitettu muun muassa liikenerikkomukseen käytettyä ajoneuvoa 27.1.2016 kuljettaneen henkilön nimi sekä muuta asiassa tehtyä selvitystä, ovat hänen vapaapäiviensä aikana ilmestyneet hänen työpöydälleen. Rikosylikonstaapelin selvityksen mukaan näiden papereiden mukana on ollut hänen päällystoesimiehensä kirjoittama lappu, johon oli kirjoitettu ”Muu tutkinta, lyhyt selvitys LVS-prosessista ja TP-08” ja päällystoesimiehen nimikirjaimet. Rikosylikonstaapelin 28.11.2016 päivätyn lisäselvityksen mukaan kyseinen päällystoesimies on ollut nimenomaan rikoskomisario. Rikosylikonstaapelin 18.8.2016 päiväystä selvityksestä on pääteltävissä, että hän on saanut edellä mainitut asiakirjat samalla viikolla kuin tutkintailmoitus on kirjattu.

Rikoskomisarion 30.8.2016 päivätyn selvityksen mukaan kantelijan asia oli tulkittu LVS-prosessiin liittyväksi virheeksi, joka tuli kuvata tutkinnan päätöksessä ja ohjata asiakas reklamoimaan asiasta mahdollisesti Poliisin liikenneturvallisuuskeskukseen tai tekemään kantelu prosessissa ilmenneestä virheestä. Rikoskomisarion mukaan mainitun kaltaiset asiat ohjautuvat automaattisesti alipäällystötason tutkinnanjohtajien ratkaistaviksi. Rikoskomisarion mielestä ohjeiden ja prosessissa olleen virheellisyyden kuvauksen jälkeen asiassa oli tullut tehdä päätös 08 (toimenpide suoritettu) ja postittaa se asiakkaalle. Rikoskomisarion mielestä asian tutkinnanjohtaja perustelee ratkaisunsa harkitsemassaan laajuudessa ja vastaa toimenpiteistään.

Rikoskomisario on 28.11.2016 päivätyssä lisäselvityksessään katsonut, että hänen kirjoittamansa lappu oli yleisellä tasolla esitetty alustava arvio asian laadusta ja että siinä olleet ohjeet eivät olleet sitovia. Rikoskomisarion käsityksen mukaan tutkinnan päätöksen oikeellisuudesta vastaa jutun tutkinnanjohtaja. Rikosylikonstaapelin 28.11.2016 päivätyn lisäselvityksen mukaan hän ei ollut harkinnut poikkeavansa rikoskomisarion lappuun kirjoittamista ohjeista, koska rikoskomisario oli tutustunut asiaan ja koska hän luotti rikoskomisarion päätöksiin.

Rikosylikonstaapelin 18.8.2016 päivätyn selvityksen mukaan hänelle ei ollut ilmoituksessa mainittuihin asioihin tutustuessaan tullut lainkaan mieleen, että asiassa olisi ollut syytä käynnistää tutkinta poliisimiehen virkatehtävien yhteydessä tekemäksi epäillyn rikoksen johdosta. Hän ei myöskään ollut ottanut asiaa puheeksi esimiestensä kanssa.

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella totean, että rikoskomisariolla ja rikosylikonstaapelilla, jotka siis eivät ole henkilökohtaisesti asioineet kantelijan kanssa tämän tehdessä selvityspyyntönsä, on ollut kantelijan tekemän pyynnön vastaanottanut ja tutkintailmoituksen kirjannutta vanhempaa konstaapelia rajatummalla mahdollisuudella arvioida kantelijan tarkoituksena.

Ottaen huomioon kantelijan tekemän pyynnön sisällön ja luonteen edellä kuvattu tulkinnanvaraisuus sekä tutkintailmoituksen kirjaukset katson, että yhtäältä rikoskomisario siirtäessään tutkinnanjohtajuuden rikosylikonstaapelille ja antaessaan rikosylikonstaapelille edellä kerrotut suuntaa antavat ohjeet ja toisaalta rikosylikonstaapeli ryhtyessään tutkinnanjohtajaksi ja ottaessaan nuo ohjeet oman toimintansa lähtökohdaksi eivät ole menettäneet tavalla, joka edellyttäisi laillisuusvalvonnallisia toimenpiteitäni.

Tutkinnan päätös kantelijan asiassa

Rikosylikonstaapeli on 15.6.2016 tehnyt tutkinnan päätöksen kantelijan asiassa. Asian nimikkeeksi on kirjattu ”Muu tutkinta” ja tapauspäätökseksi ”toimenpide suoritettu”. Päätöksen perusteluihin on taustaksi kirjattu muun ohella, että kantelija oli tehnyt ilmoituksen ”aiheettomasta rikosepäilystä liikenneasiassa” ja asiassa oli kirjattu sekalaisilmoitus (S-ilmoitus) ja että kantelija haluaa selvityksen, miksi hänet oli asetettu aiheettomasti epäillyksi. Muuten perusteluihin on kirjattu rikesakkomenettelystä annetun lain 2 a luvun säännösten keskeistä sisältöä ja kuvattu LVS-prosessia. Lisäksi perusteluihin on kirjattu: ”[kantelijan] tapauksessa Liikenneturvallisuuskeskus on luultavasti olettanut 27.1.2016 kuorma-auton kuljettajan olevan sama kuin 21.1.2016 tapahtumassa ja tästä syystä kirjannut rikesakon [kantelijan] nimellä. Se, miksi [kantelija] ei ole tätä jälkimmäistä rikesakkoa saanut tiedoksi ennen huomautuskirjeen saamista, ei ole selvinnyt. 27.1.2016 kuorma-autoa kuljettaneen henkilön henkilöllisyys on selvinnyt ja prosessi hänen osaltaan etenee yllä kerrotulla tavalla”. Edelleen perusteluihin on kirjattu loppulemana, että ”Mikkelin poliisi ei tutki asiaa enempää” ja että ”[h]alutessaan [kantelija] voi antaa palautetta Poliisin liikenneturvallisuuskeskukseen sähköpostilla - - - tai kirjeitse - - -”.

Tutkinnan päätöksen edellä kerrotun sisällön perusteella rikosylikonstaapeli on tehnyt päätöksen noudattaen yksityiskohtaisesti rikoskomisariolta saamaansa ohjeistusta.

Päätöksen perusteluihin sisältyvä olettamus Poliisin liikenneturvallisuuskeskuksen toiminnasta on kuitenkin rikosylikonstaapelin oma. Rikosylikonstaapelin 18.8.2016 päivätyn selvityksen mukaan päätöksen kirjaus Poliisin liikenneturvallisuuskeskuksen toiminnasta on perustunut täysin hänen omaan olettamukseensa tapahtumasta, ”eikä mihinkään tutkittuun tai selvityksessä saatuun tietoon”. Rikosylikonstaapelin 28.11.2016 päivätyn lisäselvityksen mukaan hän ei ole päätöksen tehdessään ollut tietoinen siitä, että Poliisin liikenneturvallisuuskeskus oli pyytänyt kuljetusliikkeen ajojärjestelijältä tiedon liikennerikkomukseen 27.1.2016 käytetyn ajoneuvon kuljettajasta. Rikosylikonstaapelin saman lisäselvityksen mukaan asia ei ole tullut esille myöskään hänen keskustellessaan vanhemman konstaapelin kanssa. Rikosylikonstaapelin lisäselvityksestä tai muustakaan käytettävissäni olevasta selvityksestä ei kuitenkaan ilmene, milloin rikosylikonstaapeli ja vanhempi konstaapeli ovat keskustelleet asiasta.

Rikosylikonstaapelin tutkinnanjohtajana 15.6.2016 tekemää tutkinnan päätöstä ja sen perusteena ollutta selvitystä arvioin lähinnä siltä kannalta, että rikosylikonstaapelin myöhemmät toi-

menpiteet, jotka ovat tähdänneet kantelijalle 27.1.2016 tehdyn liikenne rikkomuksen johdosta annetun rikesakkomääräyksen poistamiseen, ovat perustuneet nimenomaan tähän päätöksen ja sen perustana olleeseen selvitykseen.

Tutkinnan päätöksen osalta voin sinällään yhtyä Poliisihallituksen lausunnossa 7.10.2016 esitettyihin havaintoihin. Tutkinnan päätöksessä ei ole otettu kantaa poliisin mahdolliseen virheelliseen menettelyyn, vaikka kantelija on tekemässään selvityspyynnössä pyytänyt selvittämään virheellisenä pitämäänsä poliisin menettelyä. Lisäksi päätös on jo sanamuotojensakin mukaan tehty pelkkien olettamusten perusteella. Voin myös yhtyä Poliisihallituksen johtopäätökseen siltä osin, että selvitysten puutteellisuudesta johtuen rikosylikonstaapeli ei ole voinut varmistua tapauksen erityispiirteistä, olosuhteista ja osallisista ja päätös on jäänyt myös puutteellisesti perustelluksi.

Edellä kerrotun perusteella pidän rikosylikonstaapelin menettelyä kantelijan asian käsittelyssä virheellisenä siltä osin, kun hän on tutkinnanjohtajana tehnyt asiassa tutkinnan päätöksen olenaisilta osin omien olettamustensa ja siten puutteellisen selvityksen perusteella.

Lainvoimaiseen tuomioon rinnastuvan rikesakkomääräyksen pysyvyyteen puuttuminen

Rikesakkomenettelystä annetun lain edellä selostettujen säännösten mukaisen rikesakkomääräyksen poistamisen lähtökohtainen käyttöala rajoittuu niihin tilanteisiin, joissa rikesakkomääräystä ei ole vielä toimitettu täytäntöönpantavaksi.

Tosin siinä tapauksessa, että rikesakkomääräyksen saaneelle on saman lain mukaisesti hakemuksesta palautettu menetetty määräaika rikesakkomääräyksen vastustamiseksi ja hän on sen jälkeen määräajassa vastustanut rikesakkomääräystä, myös täytäntöönpantavaksi jo toimitettu rikesakkomääräys on nähdäkseni voinut tulla samojen säännösten mukaisesti poistetuksi.

Rikosylikonstaapelin 29.9.2016 päivätyn lisäselvityksen mukaan hän oli 26.9.2016 ilmoittanut Oikeusrekisterikeskukselle sen yhteydenottopyyntöön perustuen, että kantelija ei ollut ollut liikenne rikkomukseen 27.1.2016 käytetyn ajoneuvon kuljettaja ja että Oikeusrekisterikeskuksesta oli samana päivänä ilmoitettu hänelle, että ”he ryhtyvät toimenpiteisiin sakon perumiseksi ja rahojen palauttamiseksi”.

Oikeusrekisterikeskuksesta hankittujen tietojen ja asiakirjojen mukaan kantelija on 13.8.2016 sähköpostitse pyytänyt Oikeusrekisterikeskusta palauttamaan hänelle rahasumman, jonka hän oli suorittanut 27.1.2016 tehdyn liikenne rikkomuksen johdosta hänelle annetun rikesakkomääräyksen perusteella. Palautuspyynnön liitteinä ovat olleet jäljennökset rikosylikonstaapelin 15.6.2016 tekemästä tutkinnan päätöksestä kantelijan asiassa sekä 23.5.2016 päivästä Oikeusrekisterikeskuksen maksukehotuksesta. Oikeusrekisterikeskus on tämän jälkeen 15.8.2016 lähettänyt Itä-Suomen poliisilaitoksen kirjaamoon sähköpostitiedustelun, jossa on muun ohella kysytty, ”kuuluuko sakon olla edelleen perinnässä vai onko se poistettu”. Oikeusrekisterikeskus on vielä 21.9.2016 uudistanut tiedustelunsa.

Itä-Suomen poliisilaitoksen 7.12.2016 päivätyn lisäselvityksen ja -lausunnon ja sen liitteiden mukaan poliisilaitoksen kirjaamoon 15.8.2016 saapunut Oikeusrekisterikeskuksen tiedustelu on Mikkelin poliisiaseman tutkintasihteerin välittämänä ohjattu jo samana päivänä rikosylikonstaapelille. Oikeusrekisterikeskuksesta hankittujen tietojen ja asiakirjojen mukaan rikosylikonstaapeli on 26.9.2016 sähköpostitse vastannut tiedusteluun soitettuaan ensin samana päivänä asiaa Oikeusrekisterikeskuksessa hoitaneelle henkilölle. Rikosylikonstaapeli on sähköposti-

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

viestissään, jonka hän on otsikoinut ”Rikesakkomääräyksen peruuttaminen”, pyytänyt peruuttamaan kantelijalle annetun rikesakon. Rikosylikonstaapeli on viestissään ilmoittanut rikesakon yksilöintitietojen ohella perusteen rikesakon peruuttamiselle: ”[kantelija] ei ole ajanut autoa, vaan sitä on kuljettanut saman firman toinen työntekijä”.

Oikeusrekisterikeskuksesta hankittujen tietojen ja asiakirjojen mukaan rikosylikonstaapelin edellä kerrotun sähköpostiviestin perusteella on Oikeusrekisterikeskuksessa heti 26.9.2016 tehty tarpeelliset toimenpiteet kantelijalle 27.1.2016 tehdyn liikenne rikkomuksen perusteella annetun rikesakkomääräyksen poistamiseksi ja kantelijan tuon rikesakkomääräyksen perusteella 17.6.2016 tekemän maksusuorituksen palauttamiseksi. Rikesakkomääräyksen poistamisesta on muun ohella tehty merkinnät Oikeusrekisterikeskuksen täytäntöönpanojärjestelmään ja ilmoitettu Liikenteen turvallisuusvirasto Trafille kiireellisenä rikesakkoratkaisun korjailutietona.

Rikosylikonstaapelin 28.11.2016 päivätyn lisäselvityksen mukaan hän ei ollut saanut eikä ymmärtänyt kysyäkään toimintaohjeita asian hoitamiseksi ja siitä, miten menetellä lainvoimaisen rikesakon poistamiseksi tai purkamiseksi.

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella kantelija ei ollut rikesakkomenettelystä annetun lain 13 f §:ssä säädetyssä määräajassa vastustanut hänelle 27.1.2016 tehdyn liikenne rikkomuksen perusteella annettua rikesakkomääräystä eikä Itä-Suomen poliisilaitoksen poliisipäällikkö ollut saman lain 13 h §:ssä säädetyin tavoin poistanut sitä muullakaan perusteella, vaan kyseinen rikesakkomääräys oli saman lain 13 h §:ssä ja rikesakkoasetuksen 3 §:ssä säädetyllä tavalla toimitettu täytäntöön pantavaksi. Kantelijalle 27.1.2016 tehdyn liikenne rikkomuksen perusteella annettu rikesakkomääräys rinnastuu siten oikeudellisena ratkaisuna lainvoimaiseen tuomioon.

Lainvoimaisen oikeudellisen ratkaisun pysyvyyteen voidaan jälkikäteen puuttua vain laissa säädetyin ylimääräisin muutoksenhakukeinoin. Ylimääräistä muutoksenhakua koskevien säännösten mukaan toimivalta tuohon puuttumiseen kuuluu yksinomaan tuomioistuimille. Lainvoimaiseen tuomioon rinnastuvan rikesakkomääräyksen osalta sovellettaviksi ovat tulleet rikesakkomenettelystä annetun lain 13 i §:n säännös ja oikeudenkäymiskaaren 31 luvun säännökset (Hallituksen esitys 16/2005 vp, s. 28–29, KKO:1988:36 ja KKO:2017:35).

Selvyyden vuoksi totean, että käytettävissäni olevan selvityksen perusteella kantelijalle ei ollut myöskään myöhemmin palautettu menetettyä määräaika kyseisen rikesakkomääräyksen vastustamiseksi. Kyseisen rikesakkomääräyksen pysyvyyteen oikeudellisena ratkaisuna ei siten ollut jälkikäteenkään puututtu.

Edellä kerrotun perusteella rikosylikonstaapelilla, Itä-Suomen poliisilaitoksella tai ylipäänsä poliisilla ei siten ole näkemykseni mukaan ollut lakiin perustuvaa toimivaltaa poistaa tai peruuttaa kantelijalle 27.1.2016 tehdyn liikenne rikkomuksen johdosta annettua rikesakkomääräystä tai muutenkaan puuttua sen pysyvyyteen.

Rikosylikonstaapelin toimenpiteet, jotka ovat tähdänneet kantelijalle 27.1.2016 tehdyn liikenne rikkomuksen johdosta annetun rikesakkomääräyksen poistamiseen, ovat lisäksi perustuneet kantelijan selvityspyynnön perusteella kirjatun ilmoitusasian edellä kerrotuin tavoin puutteelliseen selvittämiseen.

Edellä kerrotun perusteella pidän virheellisenä rikosylikonstaapelin menettelyä, kun hän on toimenpiteillään puuttunut lainvoimaiseen tuomioon rinnastuvan rikesakkomääräyksen pysyvyyteen ilman lakiin perustuvaa toimivaltaa ja kun hän lisäksi on ryhtynyt toimenpiteisiinsä ilman riittävästi selvitettyä asiaperustaa.

Itä-Suomen poliisilaitoksen ohjesääntö ja ohjeistus

Itä-Suomen poliisilaitoksen 7.12.2016 päivätyn lisäselvityksen ja -lausunnon mukaan poliisilaitoksen ohjesäännössä ei ole ollut rikesakkomenettelystä annetun lain 22 §:n 2 momentin mukaista määräystä, jolla poliisipiirin päällikölle saman lain 11 §:n mukaan kuuluvia tehtäviä olisi siirretty muulle poliisipiirin päällystöön kuuluvalla henkilöllä.

Saman lisäselvityksen ja -lausunnon mukaan lain 11 §:n mukaiset tehtävät on hoidettu siten, että tehtävään määrätty tutkintasihteeri on ”tarkastanut Patja-järjestelmän Oikeusrekisterikeskukselle täytäntöön pantavaksi tapahtuvassa automaattiajossa hylätyt rikesakkomääräykset”, ja jos ne ovat edellyttäneet määräyksen poistamista, päätöksen siitä on tehnyt päällystöön kuuluva poliisimies. Saman lisäselvityksen ja -lausunnon mukaan ”käytäntö on koskenut muita kuin ns. automaattivalvonnan rikesakkoja, joissa toimivalta on ollut Helsingin poliisilaitoksella”. Saman lisäselvityksen ja -lausunnon mukaan rikesakkomenettelystä annetun lain 22 §:n 2 momentin mukainen määräys on epähuomiossa jäänyt kirjaamatta poliisilaitoksen ohjesääntöön.

Se, että Itä-Suomen poliisilaitoksella ei ole ollut ohjesäännössään määräystä rikesakkomääräysten poistamisesta, vaikka päällystön toimesta rikesakkomääräyksiä on siis kuitenkin käytännössä poistettu, ja se, että jopa Poliisihallituksen ohjeistus on jäljempänä kerrottavain tavoin ollut epäselvää sen suhteen, miten toimivalta yksittäisen poliisilaitoksen ja Poliisin liikenneturvallisuuskeskuksen kesken määräytyy ajoneuvoa pysäyttämättä havaituista liikenne rikkomuksista annettujen rikesakkomääräysten poistamisen osalta, eivät voi olla vaikuttamatta Itä-Suomen poliisilaitoksen henkilöstön menettelyn arviointiin. Edellä kerrotuissa oloissa esimerkiksi poliisilaitoksen kirjaamoon saapuneen Oikeusrekisterikeskuksen tiedustelun rikosylikonstaapelille välittäneeltä tutkintasihteeriltä ei ole voitu kohtuudella edellyttää viestin välittämistä jollekulle muulle henkilölle. Vastaavasti on osin ymmärrettävää, että Oikeusrekisterikeskuksen tiedustelun näin saanut rikosylikonstaapeli ei ole mieltänyt sitä, että hänellä itsellään ei rikosylikonstaapelina ole toimivaltaa rikesakkomääräyksen poistamiseen edes poistamisen edellä selostetulla lähtökohtaisella käyttöalalla, tai sitäkään, että poliisilla ylipäänsä ei ole toimivaltaa puuttua lainvoimaiseen tuomioon rinnastuvan rikesakkomääräyksen pysyvyyteen.

Itä-Suomen poliisilaitoksella on rikesakkomenettelystä annetun lain voimassa ollessa ollut velvollisuus säännellä rikesakkomääräysten poistamisesta ohjesäännössään ja huolehtia siitä, että sen henkilöstö on muutenkin tietoinen poistamisesta noudatettavista menettelytavoista ja myös niistä rajoituksista, joita poistamiselle johtuu lainvoimaisen oikeudellisen ratkaisun pysyvyydestä. Edellä kerrotun perusteella näin ei kuitenkaan näy tapahtuneen.

Automaattisessa liikennevalvonnassa annettujen rikesakkomääräysten poistamista koskeva Poliisihallituksen ohjeistus

Vielä totean automaattisessa liikennevalvonnassa ajoneuvoa pysäyttämättä havaitusta liikenne rikkomuksesta annetun rikesakkomääräyksen poistamista koskevasta Poliisihallituksen ohjeistuksesta seuraavan.

Poliisihallituksesta hankkimassani Poliisihallituksen 15.5.2014 antaman ohjeen 2020/2013/5190 (Poliisin liikenneturvallisuuskeskus ja liikenne rikosasioiden käsittely auto-

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

maattivalvonnassa) kohdassa 9 on käsitelty rikesakkomenettelystä annetun lain 11 §:ssä säädettyä toimivaltaa. Kohdassa todetaan muun muassa seuraava:

Sisäministeriön valtakunnallisen tukitoiminnon sijoittamispäätöksen ja Poliisihallituksen tukitoiminnon suunnittelua, toteuttamista ja käyttöönottoa koskevien päätösten nojalla Helsingin poliisilaitos voi käyttää poliisin hallinnosta annetun lain 7 §:n 2 momentin nojalla, valtakunnallisen automaattisen liikennevalvonnan tukitoiminnon tehtävien siirryttyä Helsingin poliisilaitoksen yhteyteen, rikesakkomenettelystä annetun lain 11 §:n mukaista toimivaltaa muiden poliisilaitosten rikesakkosuoritteiden osalta.

Ennen poliisin hallinnosta annetun lain 7 §:n 2 momentin mukaisen toimivaltuuden käytön aloittamista rikesakkomenettelyssä on Helsingin poliisilaitoksen varmistettava koulutuksen ja tarvittavan tarkentavan ohjeistuksen avulla, että toimivaltuuden käytön suhteen ja mm. asiakirjahallinnon näkökulmista menettelystä on yhtenäinen käsitys muiden poliisilaitosten kanssa.

Poliisihallituksen ohjeella näyttäisi tavoitellun automaattisessa liikennevalvonnassa annettujen rikesakkomääräysten poistamista koskevan toimivaltuuden keskittämistä Helsingin poliisilaitokselle tai sen yhteydessä toimivalle Poliisin liikenneturvallisuuskeskukselle. Ohje näyttäisi kuitenkin jättävän avoimeksi, mistä ajankohdasta lähtien toimivaltuus olisi keskitetty tai keskitettäisiin kunkin poliisilaitoksen osalta. Nähdäkseni jo tähän nähden yksittäisten poliisilaitosten ja niiden henkilöstön epätietoisuus noudatettavasta menettelytavasta käy ymmärrettäväksi.

Olen Poliisihallitukselle 11.11.2016 osoittamassani lisäselvitys- ja lausuntopyyntöissäni pyytänyt, että lisäselvityksessä ja lausunnossa kiinnitetään erityistä huomiota muun muassa seuraavaan seikkaan:

Kenelle poliisin organisaatiossa kuuluu käsillä olevan kaltaisessa asiassa annetun rikesakkomääräyksen poistamisesta päättäminen, kun otetaan huomioon rikesakkomenettelystä annetun lain ja asetuksen säännökset, mahdolliset muut säädökset, poliisilaitoksen ohjesääntö tms. sekä Poliisihallituksen edellä mainittu ohje 2020/2013/5190?

Rikesakkomenettelystä annetun lain 22 §:n 2 momentin mukaan poliisipiirin päällikölle mainitussa laissa kuuluvia tehtäviä voidaan poliisipiirin ohjesäännön määräyksellä siirtää muulle poliisipiirin päällystöön kuuluvalle virkamiehelle. Poliisihallituksen ohjeessa 2020/2013/5190 on ilmoitettu toimivaltuuden siirtämisen Helsingin poliisilaitokselle tapahtuvan poliisin hallinnosta annetun lain 7 §:n 2 momentin nojalla.

Poliisihallituksen poliisitoimintayksikön liikenteen vastualueen 7.12.2016 päivätyssä lausunnossa todetaan:

”Poliisihallituksen ohjeessa 2020/2013/5190 on maininta, että lain 11 §:n mukaan poliisipäällikkö valvoo rikesakkomääräyksen antamista ja mm. poistaa rikesakon. Hän voi lain 22 §:n nojalla delegoida tehtävän päällystöön kuuluvalle.

Ohjeessa on siis todettu lain mukainen tilanne, eikä ohjeessa ole annettu muita lainsäädäntöön liittyviä ohjeita, vaan annettu Poliisin liikenneturvallisuuskeskukselle teknisiä ohjeita. [- -]

Tekopaikan poliisin on toimitettava vastustetut ehdolliset rikesakot viipymättä Poliisin liikenneturvallisuuskeskukseen toimenpiteitä sekä arkistointia varten.”

Lausunnossa ei ole näin ollen otettu kantaa Helsingin poliisilaitoksen mahdolliseen rooliin rikesakkomääräysten poistamisessa.

Lisäksi pidän ongelmallisena, että rikesakkomääräysten poistamista koskevan toimivaltuuden keskittäminen on ohjeessa perustettu poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 7 §:n 2 momenttiin (503/2013). Nähdäkseni rikesakkomenettelystä annettuun lakiin perustuvan toimivaltuuden käytön keskittämistä ei ole voitu perustaa yksinomaan Poliisihallituksen tuon lainkohdan nojalla antamalla määräyksellä tapahtuvaan erityistehtävän antamiseen tietylle poliisilaitokselle.

Itä-Suomen poliisilaitoksen 7.12.2016 päivätyn lisäselvityksen ja -lausunnon perusteella poliisilaitoksella on ainakin tuolloin ollut käsitys, että toimivalta automaattisessa liikennevalvonnassa annettujen rikesakkojen poistamisen osalta on ollut Helsingin poliisilaitoksella. Poliisihallituksen laillisuusvalvontayksikkö ei ole lausunnossaan 13.12.2016 ottanut kantaa tähän tai Poliisihallituksen poliisitoimintayksikön liikenteen vastuualueen edellä kerrottuun lausuntoon, jossa Helsingin poliisilaitoksen rooliin rikesakkomääräysten poistamisen osalta ei siis ole otettu kantaa.

Etelä-Savon käräjäoikeuden menettely

Tänne hankittujen asiakirjojen mukaan kantelija on Etelä-Savon käräjäoikeuteen 1.6.2016 saapuneella kirjallisella hakemuksellaan hakenut menetetyn määräjän palauttamista. Kantelija oli hakemuksessaan kertonut:

”En ole ajanut kuorma-autoa 27.1.2016 rekisteri [A]. 27.1.2016 tullut sakko jäi huomiotta, kun mulle tuli oma rikkomus 21.1.2016. Sitten kun tuli maksukehotus 27.1.2016 tapahtuneesta rikkeestä, rupesin selvittämään asiaa. 27.1.2016 tulleen rikkeeseen mulla ei ole mitään osuutta.”

Hakemuksen liitteinä ovat olleet jäljennökset rikesakkomääräyslomakkeesta, joka edellä kerrotuin tavoin on siis jäljennös poliisiasiaintietojärjestelmän (Patja-järjestelmä) tulosteesta, Oikeusrekisterikeskuksen 23.5.2016 päiväystä maksukehotuksesta ja 27.1.2016 tehtyä liikenne rikkomusta koskevasta ja 19.4.2016 kirjatusta Itä-Suomen poliisilaitoksen tutkintailmoituksesta.

Käräjäoikeus on 6.6.2016 antamallaan tuomiolla hylännyt kantelijan hakemuksen.

Käräjäoikeus on tuomionsa perustelujen kohdassa ”tosiseikat” todennut muun ohella, että Itä-Suomen poliisilaitos oli 3.2.2016 päivättyllä rikesakkomääräyksellä määrännyt kantelijalle rikesakon, että rikesakkomääräys on osoitettu kantelijalle ja että kantelijan osoitteeksi on määräykseen kirjattu tietty osoite. Vielä käräjäoikeus on todennut, että rikesakkomääräyksen mukaan määräys oli annettu tiedoksi Helsingissä 11.2.2016. Perustelujen kohdassa ”säännökset” käräjäoikeus on tehnyt selkoa rikesakkomenettelystä annetun lain 13 d, 13 f ja 13 i §:ien säännöksistä.

Käräjäoikeus on tuomionsa perustelujen kohdassa ”arviointi” todennut seuraavan:

”[Kantelijan] hakemuksessa on kysymys rikesakkomenettelystä annetun lain 13 i §:ssä tarkoitetusta menetetyt määrääjän palauttamisesta. [Kantelija] on ker-tonut olleensa asiasta tietoinen 27.1.2016.

Rikesakkomääräys on annettu [kantelijalle] tiedoksi Helsingissä 11.2.2016. [Kan-telija] ei ole esittänyt mitään sellaista, joka osoittaisi, etteikö määräyksen tiedok-siantoa ole toimitettu lain edellyttämällä tavalla.

Koska [kantelija] ei ole esittänyt sellaista syytä, joka osoittaisi, että rikesakko-määräystä ei ole toimitettu lain edellyttämällä tavalla, tai muutakaan sellaista syy-tä, joka osoittaisi, ettei hän ole voinut määrääjässä vastustaa hänelle annettua ri-kesakkomääräystä, hänen hakemuksensa on hylättävä.”

Käräjätuomarin selvityksen mukaan kantelija oli hakemuksessaan käräjäoikeudelle ilmoittanut saaneensa tiedon nopeusrajoitusrikkomuksesta ja jättäneensä sen huomioimatta. Käräjätuomari on katsonut, että tämä seikka ilmenee käräjäoikeuden ratkaisusta. Käräjätuomari on todennut, että rikesakkomenettelystä annetun lain 13 i §:n mukaan määräaika tulee palauttaa sille, joka ei ole voinut määrääjässä vastustaa 13 d §:n mukaisesti tiedoksi annettua rikesakkomääräystä. Käräjätuomari katsoo, että asian käsittelyssä ja ratkaisua tehtäessä on menetelty rikesakkome-nettelystä annetun lain mukaisesti.

Totean, että kantelijan käräjäoikeudelle tekemä hakemus on ollut tosiseikoiltaan huomattavan niukka ja myös sisältänyt ilmaisuja, jotka ovat tulkinnanvaraisia.

Edellä kerrottu huomioon ottaen minulla ei ole aihetta epäillä, että käräjäoikeus olisi ylittänyt harkintavaltansa tulkitessaan kantelijan hakemusta niin, että kantelija ei ollut kiistänyt saaneen-sa tiedon hänelle 27.1.2016 tehdyn liikenne rikkomuksen perusteella annetusta rikesakkomää-räyksestä.

Rikesakkomenettelystä annetun lain 13 i §:n tulkinnasta totean seuraavan.

Rikesakkomenettelystä annetun lain 2 a luvun säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 16/2006 vp, s. 15 ja 26) perusteluissa lain 13 i §:n erityissäännös menetetyt määrääjän palauttamista on kytketty siihen, että tuolla säännöksellä osaltaan mahdollistetaan lain 13 d §:ssä säädetty rikesakkomääräyksen lähettäminen rikesakkomääräyksen saaneelle postitse ajoneuvoliikennerekisteristä ilmenevään osoitteeseen, samoin kuin se, että hänen katsotaan saaneen määräyksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun määräys on annettu postin kuljetettavaksi. Esityksen perusteluissa on todettu, että tavallinen kirje on tiedoksiantotapana epävarmempi kuin rikosasioissa muutoin noudatettavat tiedoksiantotavat ja että siten lain 13 d §:n säännös voisi johtaa tilanteeseen, jossa henkilö ei ole saanut tiedoksi rikesakkoa.

Esityksessä todetaan (s. 15): ”Oikeusturvan takeeksi 2 a lukuun kuitenkin ehdote-taan otettavaksi säännös, jonka mukaan rikesakkomääräyksen saaneelle, joka ei ole määrääjässä voinut vastustaa samaansa rikesakkoa, olisi hakemuksesta pa-lautettava menetetty määräaika. Säännöksellä varmistettaisiin se, ettei kenelle-kään aiheutuisi oikeudenmenetystä siksi, että rikesakkomääräystä ei ole saatu tie-doksi. Tiedoksianto voisi siten tapahtua tavallisella kirjeellä oikeusturvaa vaaran-tamatta.”

Samoin esityksessä todetaan (s. 26): ”Koska menetetyt määräajan palauttaminen ei edellyttäisi näyttöä esimerkiksi siitä, että henkilö ei ole saanut tiedoksi rikesakkomääräystä, jota aikoo vastustaa, tiedoksianto voisi rikesakkomääräyksen saaneen oikeusturvaa vaarantamatta tapahtua tavallisella kirjeellä.”

Edellä esitetyt ja eräät muutkin hallituksen esityksen perustelulausumat puoltavat tulkintaa, jonka mukaan menetetyt määräajan palauttamista koskeva lain erityissäännös on oikeusturva-keino, jolla kompensoidaan nimenomaan postitse tavallisella kirjeellä nopeasti ja voimavaroja säästäten tapahtuvan tiedoksiannon onnistumiseen liittyvää epävarmuutta. Tosin hallituksen esityksessä arvioidaan kirjetiedoksiantojen epäonnistumiset käytännössä ilmeisen harvinaisiksi.

Toisaalta saman hallituksen esityksen eräät perustelulausumat voidaan tulkita myös niin, että menetetyt määräajan palauttamista koskevan erityissäännöksen soveltamisala olisi edellä kerrottua laajempi. Nähdäkseni tällaisessa tulkinnassa pääpaino on tietyn tiedoksiannottavan onnistumiseen liittyvän epävarmuuden asemesta siinä, että lain 2 a luvun mukainen menettely, jossa rikesakkomääräys annetaan rikkomukseen käytetyn ajoneuvon kuljettajaa selvittämättä, on poikkeus rikesakkomennettelystä annetun lain pääsääntöön, jonka mukaan rikesakkomääräys annetaan sille luonnolliselle henkilölle, jonka on selvitetty kuljettaneen rikkomukseen käytettyä ajoneuvoa.

Esityksessä todetaan (s. 28): ”Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös menetetyt määräajan palauttamisesta, jota voitaisiin soveltaa silloin, kun kyse on 13 d §:n nojalla postitse tiedoksiannetusta rikesakkomääräyksestä. Säännös olisi perusteltu oikeusturvasyistä *ensinnäkin siksi, että rikesakko voidaan 2 a luvun mukaisessa menettelyssä määrätä ilman, että rikkomukseen käytetyn ajoneuvon kuljettaja on selvitetty* ja toiseksi siitä syystä, että rikesakkomääräys voidaan lähettää rikesakkomääräyksen saaneelle henkilölle postitse tavallisella kirjeellä ajoneuvoliikennekisteristä ilmenevään osoitteeseen.” (Kursivointi tässä)

Samoin esityksessä todetaan (s. 28): ”Menetetyt määräajan palauttamista koskeva hakemus olisi perusteltava. Edellytyksenä menetetyt määräajan palauttamiselle ei kuitenkaan olisi se, että hakija näyttää toteen syyn, miksi rikesakkomääräystä ei ole voitu vastustaa, *vaan tuomioistuimen olisi aina palautettava menetetty määräaika, jos sitä on pykälässä edellytetyssä määräajassa haettu*. Perusteluna oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 18 §:ää laajemmalle muutoksenhakukeinolle on *erityisesti* se, että rikesakkomääräys 13 d §:n mukaan annettaisiin ajoneuvon omistajalle tai haltijalle tiedoksi postitse eikä siten kuin tiedoksiannosta rikosasioissa säädetään. Rikesakkomääräyksen saaneen olisi siten käytännössä mahdollton osoittaa sitä, että hän ei ole saanut tiedoksi rikesakkomääräystä. Menetetyt määräajan palauttamista olisi kuitenkin haettava viimeistään yhdeksän kuukauden kuluessa rikkomuksen tekopäivästä. Yhdeksän kuukauden määräaika olisi riittävän pitkä ylimääräiselle muutoksenhauille, koska se mahdollistaisi menetetyt määräajan palauttamisen vielä senkin jälkeen, kun asianomainen henkilö on saanut oikeusrekisterikeskukselta kehotuksen maksaa rikesakko. Oikeusrekisterikeskus lähettää maksukehotuksen rikesakkomääräyksen saaneelle keskimäärin kolmessa kuukaudessa määräyksen antamisesta.” (Kursivoinnit tässä)

Oikeuskäytännössä on nähdäkseni kallistuttu pikemminkin ensin mainitun tulkintavaihtoehdon kannalle (ks. esimerkiksi Itä-Suomen hovioikeus 29.3.2017, päätös nro 171, dnro H 16/1363), mitä pidän myös itse rikesakkomennettelystä annetun lain 13 i §:n säännöksen sanamuodon johdosta perustellumpana.

Perustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet. Oikeuskanslerin tehtäviin ja toimivaltaan ei kuulu puuttua tuomioistuinten toimi- ja harkintavallan rajoissa tapahtuvaan päätöksentekoon. Oikeuskansleri voi puuttua lähinnä selkeisiin menettelyvirheisiin, lainmukaisen harkintavallan väärinkäyttöön sekä perus- ja ihmisoikeuksia loukkaavaan toimintaan.

Edellä kerrottu huomioon ottaen minulla ei ole aihetta epäillä, että käräjäoikeus olisi ylittänyt harkintavaltansa tulkitessaan rikesakkomenettelystä annetun lain 13 i §:n säännöstä siten, että menetetty määräaika ei ollut palautettava yksinomaan sillä kantelijan esittämällä perusteella, että hän ei ollut 27.1.2016 kuljettanut liikenne rikkomukseen käytettyä ajoneuvoa.

Kantelijan oikeuskanslerille osoittamat vaatimukset rikesakkomääräyksen ”mitätöimisestä” ja kulujen korvaamisesta

Edellä kerrotuin tavoin kantelijalle 27.1.2016 tehdyn liikenne rikkomuksen perusteella annettu rikesakkomääräys on lainvoimaiseen tuomioon rinnastuva oikeudellinen ratkaisu.

Oikeuskansleri ei ole ylimääräinen muutoksenhakuviranomainen. Oikeuskanslerin perustuslaissa säädettyihin tehtäviin ja toimivaltaan ei kuulu jälkikäteen puuttua tuomioistuinten tai muiden viranomaisten lainvoimaisten ratkaisujen pysyvyyteen.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta KKO:1988:36 ja KKO:2017:35 ilmenevän oikeusohjeen mukaan täytäntönpantavaksi toimitettu rikesakkomääräys on sinänsä purettavissa oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 11 ja 16 §:n nojalla.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain (193/2000) 6 §:n 3 momentin mukaan, jos yleinen etu vaatii, oikeuskanslerin on ryhdyttävä toimenpiteisiin oikaisun saamiseksi lainvastaiseen tai virheelliseen päätökseen tai menettelyyn.

Edellä tässä päätöksessä todetuin tavoin se, että kantelijalle on annettu rikesakkomääräys 27.1.2016 tehdyn liikenne rikkomuksen perusteella, ei ole johtunut osaksikaan poliisin tai muunkaan viranomaisen virheellisestä menettelystä. Lisäksi käytettävissäni olevan selvityksen perusteella asianomaisiin viranomaisrekistereihin on edellä tässä päätöksessä todetuin tavoin sinällään virheellisen Itä-Suomen poliisilaitoksen rikosylikonstaapelin menettelyn johdosta jo tehty merkinnät kyseisen rikesakkomääräyksen poistamisesta. Näissä oloissa sen enempää yleinen etu kuin kantelijan oikeusturvakaan ei edellytä minun ryhtyvän valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin kyseisen rikesakkomääräyksen purkamiseksi. Tähän päätyessäni nojaudun viime kädessä saman lain 4 §:n (536/2011) 2 momentin minulle suomaan harkintavaltaan.

Oikeuskanslerin perustuslaissa säädettyihin tehtäviin ja toimivaltaan ei kuulu myöskään velvoittaa ketään korvaamaan sellaisia kuluja, joiden korvaamista kantelija on vaatinut.

Edellä kerrotuin perustein kantelijan oikeuskanslerille esittämät vaatimukset eivät anna aihetta toimenpiteisiin.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän rikosylikonstaapelin huomiota edellä esittämiini näkökohtiin rikesakkomääräyksen poistamisesta, lainvoimaiseen tuomioon rinnastuvan rikesakkomääräyksen pysyvyydestä sekä hänen toimenpiteidensä perustana olleesta tutkinnan päätöksestä ja selvityksestä.

Kiinnitän Itä-Suomen poliisilaitoksen huomiota poliisilaitoksella rikesakkomenettelystä annetun lain voimassa ollessa olleeseen velvollisuuteen huolehtia rikesakkomääräysten poistamista koskevan delegointisäännöksen ottamisesta poliisilaitoksen ohjesääntöön ja poliisilaitoksen velvollisuuteen huolehtia siitä, että poliisilaitoksen henkilöstö on muutenkin tietoinen rikesakkomääräysten poistamisessa noudatettavista menettelytavoista ja myös niistä rajoituksista, joita poistamiselle johtuu lainvoimaisen oikeudellisen ratkaisun pysyvyydestä.

Muilta osin kantelu ei anna aihetta toimenpiteisiini.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Kimmo Hakonen

Oikeuskanslerinsihteeri

Juha Sihto

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
